

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย

การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศทั้งปฎิญญาสากลและอนุสัญญาระดับสหภาพยุโรปที่ว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ บทบัญญัติและบทกำหนดโทษตามกฎหมายเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของต่างประเทศและประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

3.1.1 การคุ้มครองสัตว์ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

การคุ้มครองสัตว์ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า ยังไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศในระดับสากลที่เป็นทางการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ อย่างไรก็ตาม มีความพยายามในการเสนอคำประกาศหรือปฏิญญาว่าด้วยสิทธิหรือสวัสดิภาพสัตว์ในระดับสากล แต่คำประกาศหรือปฏิญญาเหล่านั้นยังไม่ถือว่ามีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการ ดังนี้

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ (Universal Declaration of Animal Rights)

เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) ได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ขึ้นที่สำนักงานองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประจำกรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยมีกลุ่มคณะบุคคลซึ่งประกอบด้วยนักการทูต นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ปฏิญญาดังกล่าวบังคับใช้เป็นหลักการทั่วไปด้านจริยธรรมของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ในระดับสากล ซึ่งปฏิญญาดังกล่าวไม่ได้มีสภาพบังคับทางกฎหมายแต่อย่างใด ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมปฏิญญานี้ โดยสมัชชาสิทธิสัตว์นานาชาติ (The International League of Animal Rights) ในปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) และได้เสนอต่อผู้อำนวยการทั่วไปของ UNESCO และเผยแพร่ต่อสาธารณชนในปี 1990 (พ.ศ. 2533)

สาระสำคัญของปฏิญญาสากลนี้ คือ ให้การรับรองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดมาโดยมีความเสมอภาค และมีสิทธิจะเป็นอยู่ (มาตรา 1) มนุษย์จะต้องเคารพในสิทธิของสัตว์ ในฐานะที่มนุษย์ก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง จึงไม่มีสิทธิกำจัดหรือกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ นอกจากนี้มนุษย์ยังมีหน้าที่จะต้องดูแลสวัสดิภาพสัตว์ โดยถือว่าสัตว์มีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองปกป้องจากมนุษย์ (มาตรา 2) โดยสัตว์จะต้องไม่ถูกกระทำให้เจ็บป่วยหรือกระทำการทารุณกรรมหากจะมีการฆ่าสัตว์ ก็จะต้องใช้วิธีที่เกิดผลยับยั้งทันทีโดยไม่ทำให้สัตว์นั้นเครียด (มาตรา 3)

นอกจากนี้ ปฏิญญานี้ยังรับรองถึงสิทธิของสัตว์ประเภทต่างๆ ได้แก่ สัตว์ป่าย่อมมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยได้ในธรรมชาติและสิทธิในการสืบเผ่าพันธุ์ของตน ซึ่งการจำกัดสิทธินี้แม้เป็นไปเพื่อการศึกษาก็ไม่อาจกระทำได้ (มาตรา 4) สัตว์ที่อยู่ร่วมกับมนุษย์แล้วตามประเพณีก็มีสิทธิที่จะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ชนิดนั้นๆ (มาตรา 5) สัตว์เลี้ยงมีสิทธิที่จะได้มีชีวิตตามแต่ธรรมชาติ การทอดทิ้งสัตว์เลี้ยงถือเป็นการกระทำอันทารุณโหดร้าย (มาตรา 6) สัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งานมีสิทธิที่จะทำงานในระยะเวลาและภาระงานที่เหมาะสม สิทธิที่จะได้รับอาหารและที่พักตามสมควร (มาตรา 7) การทดลองในสัตว์ ถือเป็นการละเมิดสิทธิของสัตว์ไม่ว่าจะกระทำด้วยเหตุผลใดก็ตาม (มาตรา 8) สัตว์ที่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารจะต้องได้รับการเลี้ยงดู ขนส่ง ริดนม และฆ่าโดยปราศจากความทรมาน (มาตรา 9) สัตว์ไม่ควรนำมาใช้เพื่อความบันเทิงของมนุษย์ การจัดแสดงหรือให้สัตว์ทำการแสดง (มาตรา 10) การฆ่าสัตว์อย่างทารุณโหดร้ายและการฆ่าสัตว์ป่าจำนวนมากถือเป็นอาชญากรรมต่อชีวิตและเผ่าพันธุ์ (มาตรา 11 – 12) ร่างกายของสัตว์ที่ตายแล้วจะต้องได้รับการเคารพ การทารุณกรรมสัตว์ในภาพยนตร์หรือโทรทัศน์จะต้องปิดกั้น (มาตรา 13) และเสียงของผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสัตว์จะต้องได้รับความสำคัญจากรัฐ และให้ถือว่าสิทธิของสัตว์นั้นเป็นสิทธิตามกฎหมายในลักษณะเดียวกับสิทธิมนุษยชน (มาตรา 14)¹

อย่างไรก็ตาม ปฏิญญาฉบับนี้มีสถานะเป็นข้อเสนอและคำประกาศไม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย

2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ (Universal Declaration on Animal Welfare หรือ UDAW)

สมาคมระดับโลกเพื่อการคุ้มครองสัตว์ (World Society for the Protection of Animals หรือ WSPA) ได้นำเสนอร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ขึ้นเป็นครั้งแรกในการประชุมว่าด้วยสัตว์โลก เมื่อวันที่ 16 – 17 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ณ กรุงลอนดอน และมีการประชุมต่อเนื่องเรื่อยมา โดยมีสมาคมระดับโลกเพื่อการคุ้มครองสัตว์ (WSPA) ทำหน้าที่เสมือนเป็น

¹ Universal declaration of animal rights. (1978). (Online). Available: <https://constitutii.files.wordpress.com/2016/06/file-id-607.pdf> [2023, February 12].

เลขาธิการของคณะกรรมการขับเคลื่อนดังกล่าว และมีความคาดหวังว่าร่างปฏิญญานี้จะได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติ และประกาศเป็นความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ได้ในที่สุด

โดยข้อตกลงในระดับสากลนี้ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย แต่ก็มีความสำคัญให้ประเทศสมาชิกที่ลงนามนำไปปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศของตน โดยได้มีการปรับปรุงร่างปฏิญญาฯ ตามข้อคิดเห็นจากประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554) และคาดการณ์ว่าจะแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) หรืออีกสองปีข้างหน้า โดยในการจัดให้มีร่างปฏิญญานี้มีไว้เพื่อมุ่งหมายที่จะให้คุ้มครองด้านสวัสดิภาพต่อสัตว์ทั้งหลายเท่านั้น แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของทั้งสัตว์ มนุษย์และสิ่งแวดล้อม²

3.1.2 อนุสัญญาาระดับสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์

อนุสัญญาาระดับสหภาพยุโรปที่ ถือเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์หรือการทารุณกรรมสัตว์ที่มีผลใช้บังคับกับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ที่มนุษย์นำมาใช้ทั้งเพื่อการบริโภค การขนส่ง รวมถึงการทดลองและวิจัยทางวิทยาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยของมนุษย์ควบคู่ไปกับการคุ้มครองสัตว์ ดังนี้

1) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปเพื่อคุ้มครองสัตว์ระหว่างการขนส่งระหว่างประเทศ (European Convention for the Protection of Animals during International Transport)

อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปฉบับนี้เป็นไปเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการจัดพื้นที่ การระบายอากาศ สุขอนามัย วิธีการขนส่ง อาหารและน้ำดื่ม การนำสัตว์ขึ้นลงและการช่วยเหลือของสัตว์แพทย์ในการขนส่งระหว่างประเทศ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพ ได้แก่ มาตรา 4 กำหนดให้ในการขนส่งสัตว์นั้นจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและสุขภาพของสัตว์เป็นสำคัญ มาตรา 6 กำหนดให้การขนส่งสัตว์จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือทรมานหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์ หรือในมาตรา 14 กำหนดให้สัตว์ที่ถูกขนส่งจะต้องได้รับการดูแลอย่างดี เพื่อไม่ให้เกิดความตกใจหรือเกิดความเจ็บปวดหรือบาดเจ็บใด ๆ และห้ามมิให้มีการลากจูงสัตว์ทางหัว หู เขา หาง เท้า หรืออวัยวะส่วนใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเจ็บปวดต่อสัตว์ เป็นต้น³

² WSPA. Universal Declaration on Animal Welfare. p 2.

³ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals during International Transport*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/065>, [2023, February 12].

2) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง (European Convention for the Protection of Pet Animals)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการรับรองสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงที่มนุษย์เลี้ยงไว้ เพื่อความเพลิดเพลินหรือเลี้ยงไว้เป็นเพื่อน โดยเฉพาะ ดังนั้นสัตว์เลี้ยงที่ถูกคุกคามประเภทอื่นๆ ที่มีอนุสัญญาต่างๆ คุ้มครองอยู่แล้วเป็นกรณีเฉพาะ เช่น ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าสัตว์ป่าที่อาจเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ หรือที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญากรุงเบิร์น ก็จะไม่รวมอยู่ในอนุสัญญานี้ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ได้แก่ มาตรา 3 กำหนดให้ห้ามมิให้กระทำการใด ๆ ที่อาจทำให้สัตว์เลี้ยงเจ็บปวดหรือทรมานและห้ามการละทิ้งสัตว์เลี้ยง มาตรา 4 กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ดูแลสัตว์เลี้ยงจะต้องดูแลและบำรุงดูแลสัตว์เลี้ยงของตนอย่างดีตามสภาพทางพันธุกรรมของสัตว์แต่ละชนิด มาตรา 6 กำหนดให้ห้ามมิให้ขายสัตว์เลี้ยงแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง มาตรา 9 กำหนดให้ห้ามมิให้มีการใช้สัตว์เลี้ยงเพื่อการโฆษณา เพื่อการแสดงหรือเพื่อการแข่งขันใด ๆ เว้นแต่การดำเนินการดังกล่าว ได้คำนึงถึงสวัสดิภาพและสุขภาพสัตว์แต่ละชนิด และมาตรา 10 กำหนดให้การผ่าตัดเปลี่ยนสภาพทางกายภาพของสัตว์จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีสัตวแพทย์เห็นว่าจำเป็นหรือกรณีการจำกัดการขยายพันธุ์ เป็นต้น⁴

3) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ที่จะถูกฆ่าเพื่อการบริโภค (European Convention for the Protection of Animals for Slaughter)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้การฆ่าสัตว์เพื่อกำหนดวิธีการฆ่าสัตว์ในสหภาพยุโรปให้มีมนุษยธรรมมากขึ้น โดยสอดคล้องกัน โดยส่วนแรกของบทบัญญัติเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดูแลสัตว์ในโรงฆ่า โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการต้อนสัตว์ที่ไม่เป็นการทารุณโหดร้ายหรือทำให้สัตว์เจ็บป่วย และจะต้องปกป้องส่วนที่บอบบางของร่างกายสัตว์และที่เกี่ยวกับการดูแลสัตว์ในระหว่างที่ยังไม่ได้ทำการฆ่าในทันทีที่มาถึง รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ในโรงฆ่าสัตว์ด้วยที่จำเป็นไว้ในโรงฆ่าสัตว์ด้วย ในส่วนของการฆ่านั้น กำหนดว่า สัตว์จะต้องถูกทำให้หมดสติก่อนที่จะนำมาเชือด การทำให้สัตว์ใหญ่หมดสติอาจจะต้องกระทำโดยป็นชนิดพิเศษที่ยิงหรือเป่าลูกดอกโดยตรงเข้าไปที่สมอง แต่กระบวนการทางไฟฟ้าหรือการใช้แก๊สการใช้ชวาน ค้อน หรืออุปกรณ์ในลักษณะเดียวกันนั้นถือเป็นการต้องห้ามตามอนุสัญญา นอกจากนี้ สัตว์ใหญ่จะต้องไม่ถูกจำกัดหรือขัดขวางการเคลื่อนไหวก่อนที่จะถูกทำให้หมดสติ อย่างไรก็ตาม อนุสัญญานี้มีบทยกเว้นในกรณีของการฆ่าตามพิธีกรรมทางศาสนา การฆ่าโดยเหตุฉุกเฉิน การฆ่า

⁴ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Pet Animals*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/125>, [2023, February 12].

สัตว์ปีกและกระต่าย แต่อย่างไรก็ตาม การฆ่าสัตว์จะต้องไม่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น ในส่วนสุดท้ายของบทบัญญัติเป็นเรื่องของการให้ปรับใช้กับกรณีของการฆ่าสัตว์เพื่อบริโภคในสถานที่อันมิใช่โรงฆ่าสัตว์ด้วย โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ได้แก่ มาตรา 5 กำหนดให้การห้ามกระทำรุนแรงต่อสัตว์ในช่วงระหว่างการขนส่งเพื่อนำไปฆ่า มาตรา 6 กำหนดให้กรณีที่ไม่ได้มีการฆ่าสัตว์ในทันทีที่นำสัตว์ไปโรงฆ่าสัตว์ มาตรา 7 กำหนดให้จัดให้มีที่พักแก่สัตว์ การจัดสถานที่ที่เหมาะสมแก่สัตว์ที่จะถูกนำไปฆ่า และมาตรา 8 กำหนดให้การดูแลสัตว์ที่จะนำไปฆ่าอย่างดีโดยวิธีในการฆ่าสัตว์จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานต่อสัตว์ เป็นต้น⁵

4) อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองปศุสัตว์ (European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อใช้บังคับกับสัตว์ที่ถูกผสมพันธุ์หรือเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร ไขมัน หนัง หรือเพื่อประโยชน์ในทางปศุสัตว์อื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสัตว์ที่เลี้ยงในระบบฟาร์มเชิงอุตสาหกรรม การคุ้มครองตามอนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหลีกเลี่ยงความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็นหรือการบาดเจ็บของสัตว์ เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรือนอาหาร และการดูแล เพื่อให้สัตว์ที่ถูกเลี้ยงไว้ได้มีความเป็นอยู่โดยผาสุก อนุสัญญานี้ให้รัฐภาคีมีหน้าที่ตรวจสอบกวดขันสภาพการเลี้ยงสัตว์และสุขภาพของสัตว์ที่ถูกเลี้ยงด้วยวิธีการของฟาร์มเชิงอุตสาหกรรม โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ได้แก่ มาตรา 3 กำหนดให้สัตว์ทุกชนิดย่อมได้รับการดูแลและบำรุงเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมตามสภาพทางพันธุกรรมของสัตว์แต่ละชนิด มาตรา 4 กำหนดให้ต้องจัดให้มีพื้นที่ตามความเหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่สัตว์แต่ละชนิด มาตรา 5 กำหนดให้ต้องจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่สัตว์แต่ละชนิด และมาตรา 7 กำหนดให้ต้องจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพสัตว์เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น⁶

⁵ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals for Slaughter*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/102>, [2023, February 12].

⁶ Council of Europe. *European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes*. (Online). Available: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/087>, [2023, February 12].

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายต่างประเทศ

การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ปรากฏในกฎหมายภายในของหลายประเทศ โดยบางประเทศมีการรับรองการคุ้มครองสัตว์หรือการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา แต่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายที่เทียบเท่ากับพระราชบัญญัติ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายต่างประเทศ ดังนี้

3.2.1 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อใช้บังคับในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์และการจัดการสัตว์ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) (Act on Welfare and Management Animals 1973) โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้สังคมปราศจากการทารุณกรรมสัตว์และให้สังคมเป็นสังคมที่มนุษย์และสัตว์สามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้⁷

1) ความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ (มาตรา 7)

(1) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องดูแลสุขภาพ และความปลอดภัยของสัตว์ของตนให้สอดคล้องกับประเภทและลักษณะนิสัยของสัตว์นั้น ๆ ด้วย

(2) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องป้องกันมิให้สัตว์ของตนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตของผู้อื่น และก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น

(3) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการคุมกำเนิดสัตว์ของตนเพื่อป้องกันมิให้สัตว์ดังกล่าวเพิ่มจำนวน โดยปราศจากการควบคุม

(4) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดในสัตว์ของตน และต้องระวังการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว เพื่อป้องกันโรคระบาดจากสัตว์

(5) เจ้าของสัตว์จำเป็นที่จะต้องกระทำการเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสัตว์ของตน อาทิ การฝังไมโครชิพในสัตว์ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าสัตว์ตัวใดอยู่ในครอบครองของบุคคลใด

2) แนวทางการเลี้ยงและการดูแลสัตว์ (มาตรา 9)

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดมาตรฐานสำหรับการเลี้ยงและดูแลสัตว์แต่ละประเภท ได้แก่ สัตว์เลี้ยงในบ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อการแสดง สัตว์เลี้ยงในฟาร์ม สัตว์เลี้ยงเพื่อการทดลอง

⁷Act on Welfare and management Animals 1973.

เพื่อป้องกันสัตว์ไม่ให้ก่อความรำคาญและเป็นอันตรายต่อผู้อื่น และเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์

3) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ (มาตรา 10 – 24)

(1) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 กล่าวคือ ผู้ที่ดำเนินการในเชิงพาณิชย์ ที่ผู้ประกอบการจะต้องมีการจัดการดูแลที่ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และต้องจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดนั้น ๆ ทั้งนี้ผู้ประกอบการที่ได้รับการจดทะเบียนดังกล่าวแล้ว มีหน้าที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ที่จัดโดยจังหวัดนั้นและต้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประกอบธุรกิจดังกล่าว ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ประกอบการหรือปัญหาเกี่ยวกับการจัดการดูแลสัตว์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถให้คำแนะนำ หรือออกคำสั่งให้มีการแก้ไขปรับปรุงปัญหาดังกล่าวได้ อีกทั้งในกรณีที่มีความจำเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถใช้อำนาจดำเนินการตรวจสอบสถานที่ประกอบการได้ และในกรณีที่การประกอบการไม่ได้มาตรฐานผู้ประกอบการอาจถูกปฏิเสธการรับจดทะเบียนการยกเลิกการจดทะเบียนหรืออาจได้รับคำสั่งให้ยุติการดำเนินธุรกิจได้

(2) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 2 กล่าวคือ ผู้ที่ดำเนินการจัดการของสัตว์มากกว่าจำนวนหนึ่ง แต่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์ จะต้องแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดนั้น ๆ ด้วย

4) การจัดสภาพแวดล้อม (มาตรา 25)

กรณีที่มีการเลี้ยงสัตว์จำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม อาทิ การก่อให้เกิดเสียงดัง กลิ่นเหม็น ขนสัตว์ปลิวกระจาย หรือแมลงจำนวนมาก เป็นต้น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพบว่าสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมตามที่กระทรวงสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้สามารถแนะนำหรือออกคำสั่งต่อเจ้าของสัตว์ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวภายในในระยะเวลาที่กำหนด

5) การเลี้ยงสัตว์อันตราย (มาตรา 26 - 33)

กรณีการเลี้ยงสัตว์ที่รัฐกำหนดให้เป็นสัตว์อันตราย ผู้ที่จะเลี้ยงสัตว์อันตรายนี้จะต้องขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด และต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ของตนหนีออกมาภายนอก รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์อันตรายดังกล่าว หากมีการพบว่าผู้เลี้ยงไม่ดำเนินการผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถออกคำสั่งให้มีการปรับปรุงโดยติดตั้งอุปกรณ์นั้น ๆ ได้

6) การจัดเก็บสุนัขและแมว (มาตรา 35 - 37)

เจ้าของสุนัขและแมวมีหน้าที่ต้องคุมกำเนิดสุนัขและแมวของตน โดยจังหวัดมีหน้าที่ให้คำแนะนำต่อเจ้าของสัตว์เลี้ยง ในกรณีที่เจ้าของสัตว์ร้องขอให้รัฐเข้ามาจัดเก็บสุนัขและแมว รัฐจะต้องดำเนินการจัดเก็บสุนัขและแมวดังกล่าว และหากเป็นการร้องขอจากผู้ประกอบการ หากไม่มีสาเหตุในการร้องขอตามกฎหมาย รัฐสามารถปฏิเสธการเก็บสุนัขและแมวดังกล่าวได้ นอกจากการเก็บสุนัขและแมวตามคำร้องขอของเจ้าของข้างต้น ผู้ที่พบสุนัขและแมวที่ได้รับบาดเจ็บที่อยู่ตามท้องถนน สวนสาธารณะหรือที่สาธารณะอื่น ๆ หากทราบผู้เป็นเจ้าของ ผู้พบต้องแจ้งต่อเจ้าของโดยเร็ว หากไม่ทราบเจ้าของผู้พบต้องแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดโดยเร็ว เมื่อรัฐได้รับแจ้งดังกล่าวแล้วรัฐจะต้องริบดำเนินการเก็บสุนัขและแมวดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

7) บทลงโทษ (มาตรา 44 - 50)

กรณีที่ทำร้ายหรือฆ่าสัตว์คุ้มครอง ได้แก่ วัว ม้า สุนัข กระ และ แพะ สุนัข แมวกระต่ายบ้าน ไก่ นกพิราบบ้าน เป็ด/ห่าน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ ที่มีคนเลี้ยงโดยไร้สาเหตุ ผู้กระทำจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เยน (ประมาณ 519,968.00 บาท)⁸ (มาตรา 44)

กรณีที่ไม่ให้อาหารหรือน้ำ ทรมานสัตว์ กักขังในที่ซึ่งทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์คุ้มครองลดลง อ่อนแอลงหรือเป็นโรค หรือไม่ทำแผลให้ในกรณีที่สัตว์คุ้มครองได้รับบาดเจ็บ หรือไม่ทำการเก็บข้อมูลหรือซากศพของสัตว์ของตนซึ่งตนเป็นเจ้าของ (มาตรา 44 วรรค 2) หรือทอดทิ้งสัตว์ ผู้นั้นจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท)⁸ (มาตรา 44 วรรค 3)

ผู้ซึ่งเลี้ยงสัตว์อันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือที่ได้รับอนุญาตโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท)⁸ (มาตรา 45)

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนหรือจดทะเบียนโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ทำตามคำสั่งยุติธุรกิจ หรือไม่ทำตามคำแนะนำหรือคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน (ประมาณ 259,984.00 บาท)⁸ (มาตรา 46)

⁸ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Bab). ข้อมูลจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย. ข้อมูลสถิติอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <http://www.bot.or.th/>. [2566, 21 เมษายน].

ผู้ซึ่งกระทำผิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เยน (ประมาณ 129,992.00 บาท)⁸ (มาตรา 46 ทวิ)

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 ที่ไม่แจ้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการจดทะเบียนต่อจังหวัดหรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ ผู้ค้าสุนัขและแมวที่ไม่แจ้งถึงสาเหตุการตายของสุนัขและแมว หรือไม่ให้สัตวแพทย์ทำการชันสูตรและแจ้งต่อจังหวัด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 300,000 เยน (ประมาณ 77,995.20 บาท)⁹ (มาตรา 47)

กำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้แทนของปัจเจกชน นายจ้างหรือลูกจ้าง กระทำการที่ขัดต่อมาตรา 44 – 47 นอกจากผู้กระทำการดังกล่าวแล้ว นิติบุคคลหรือปัจเจกชนจะต้องระวางโทษปรับตามที่กำหนดในมาตรานั้น ๆ ด้วย¹⁰ กล่าวคือ การกระทำที่ขัดต่อมาตรา 45 กรณีเลี้ยงสัตว์อันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือที่ได้รับอนุญาตโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000,000 เยน (ประมาณ 12,999,200.00 บาท)⁹ และการกระทำที่ขัดต่อมาตรา 44 หรือมาตราอื่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินอัตราที่กำหนดในมาตรานั้น ๆ (มาตรา 48)

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 หากไม่ติดป้ายประกาศเพื่อให้สาธารณชนทราบถึงชื่อ หมายเลขจดทะเบียนและข้อมูลอื่น ๆ ตามที่กระทรวงสิ่งแวดล้อมกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 เยน (ประมาณ 25,998.40 บาท)⁹ (มาตรา 50)

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่มีการทบทวนดัชนีการคุ้มครองสัตว์ในปี 2014 (พ.ศ. 2557) ประเทศญี่ปุ่นไม่ได้แนะนำการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์แบบใหม่ แต่มุ่งเน้นที่จะลดประชากรสุนัขและแมวจรจัด ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพและการจัดการสัตว์อยู่ระหว่างการทบทวนร่างกฎหมายใหม่ที่เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับสวัสดิภาพสัตว์ จึงยังไม่มีผลบังคับใช้จนกว่าจะผ่านการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพและการจัดการ ทั้งนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้รับการกระตุ้นอย่างมากให้จัดสวัสดิภาพสัตว์ทั้งหมดให้อยู่ภายใต้กระทรวงเดียว และจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิภาพสัตว์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแนวทางบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสวัสดิภาพสัตว์ของ OIE เพื่อควบคุมการเลี้ยงดู การขนส่ง และการฆ่าสัตว์ในฟาร์ม สภาพการทำงานสำหรับร่างสัตว์

⁹ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

¹⁰ Act on Welfare and Management Animals 1973 Article 48 When the representative person of a juridical person, or an agent, employee or any other worker of a juridical person or individual has committed an act in violation of the provisions from Article 44 to the preceding Article with regard to the business of said juridical person or individual, not only the offender shall be punished but also said juridical person or individual shall be punished by a fine prescribed in the respective Articles.

สัตว์ในกรงขัง และการจัดการประชากรสุนัขและแมว และให้ความรู้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับสวัสดิภาพสัตว์¹¹

3.2.2 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรได้มีการประกาศบังคับใช้กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ขึ้น คือ พระราชบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) (Animal Welfare Act 2006) แบ่งออกเป็น 11 หมวด โดยมีสาระสำคัญ¹² ดังนี้

1) หมวดที่กำหนดเกี่ยวกับสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ คือ กำหนดให้คำนิยามของคำว่า “สัตว์” หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลังนอกเหนือไปจากมนุษย์ แต่ไม่รวมถึงสัตว์ที่อยู่ในรูปของตัวอ่อนในครรภ์หรือเป็นเอ็มบริโอ (มาตรา 1) และ กำหนดให้สัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ ได้แก่ สัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ แต่ไม่รวมถึงสัตว์ที่ใช้ชีวิตอยู่ตามธรรมชาติ (มาตรา 2) และ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของมนุษย์ที่ต้องมีต่อสัตว์ (มาตรา 3)

2) หมวดที่ว่าด้วยการทารุณกรรมสัตว์ กำหนดถึงการกระทำที่ถือเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ 5 ประการ คือ การทำให้สัตว์นั้นได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น การตัดหรือขลิบอวัยวะของสัตว์ การตัดหางสุนัข การให้สารพิษแก่สัตว์ และการให้สัตว์ต่อสู้กัน (มาตรา 4- 8)

3) หมวดว่าด้วยการส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ กำหนดถึงหน้าที่ของบุคคลผู้รับผิดชอบสัตว์จะต้องจัดสวัสดิภาพให้สัตว์ การยื่นคำเตือนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้บุคคลปรับปรุงเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ การห้ามขายหรือให้สัตว์แก่คนอายุต่ำกว่า 16 ปี และกฎเกณฑ์เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์ (มาตรา 9-12)

โดยในหมวดว่าด้วยการส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์นี้ มาตรา 9 ได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของมนุษย์ในการที่จะรับผิดชอบในการจัดสวัสดิภาพให้สัตว์ของตน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสัตว์ อันได้แก่ (a) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (b) การได้รับอาหารที่เหมาะสม (c) ความสามารถที่จะมีพฤติกรรมแสดงออกได้ตามลักษณะของสายพันธุ์ (d) การมีที่อยู่อาศัย หรือการได้อยู่ร่วมกับสัตว์อื่นๆ และ(e) ได้รับการปกป้องดูแลไม่ได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน อាកโรคเจ็บหรือเป็นโรค โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายของการเลี้ยงสัตว์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสัตว์นั้น อย่างไรก็ตาม บทบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับกับการทำลายสัตว์โดยวิธีการ

¹¹ Animal Protection Index (API). (2020). *Japan: ranking E*. (Online). Available: <https://api.worldanimalprotection.org/country/japan>. [2023, February 8].

¹² ประทีปพรหม เงินทิพย์. (2554). *มาตรการคุ้มครองสัตว์ทางกฎหมายตามหลักสวัสดิภาพสัตว์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 8-9.

อันมีมนุษยธรรม โดยมาตรา 10 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถมีค่าเตือนไปยังเจ้าของหรือผู้ดูแลสัตว์ที่ไม่จัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ถูกต้องตามกฎหมายนี้ได้โดยยังไม่ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด โดยค่าเตือนนั้นจะต้องระบุรายละเอียดต่างๆ ที่บุคคลนั้นจะต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมกับกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินการดังกล่าว และแจ้งโทษหากไม่ดำเนินการแก้ไขตามค่าเตือน นอกจากนี้ มาตรา 11 ยังกำหนดห้ามมิให้บุคคลขายหรือให้สัตว์เป็นรางวัลแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 16 ปีด้วย เว้นแต่เป็นการมอบให้กันภายในครอบครัว

4) หมวดที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตหรือจดทะเบียนสำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ (มาตรา 13)

5) หมวดที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดการกับสัตว์ที่ได้รับความทุกข์ทรมาน (มาตรา 18-21)

6) หมวดอำนาจบังคับตามกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าทำการยึดสัตว์ที่ใช้กระทำความผิดในการนำมาต่อสู้กัน กำหนดเกี่ยวกับอำนาจในการค้นและหมายค้น รวมถึงการตรวจสอบการทำปศุสัตว์ที่ได้รับอนุญาต และการอื่นๆ ซึ่งกฎหมายกำหนด (มาตรา 22-29) และหมวดที่ว่าด้วยการฟ้องคดี ที่กำหนดอำนาจขององค์กรท้องถิ่นในการฟ้องคดีและอายุความ (มาตรา 30-31)

7) หมวดโทษอาญาและมาตรการหลังการพิพากษา มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดในเรื่องของการลงโทษอาญาต่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนี้ การยึดสัตว์ การจำกัดสิทธิการเลี้ยงสัตว์ การทำลายสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ของสัตว์นั้น การเรียกค่าใช้จ่ายในการทำลายสัตว์จากผู้กระทำความผิด การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การระงับใบอนุญาตและการอุทธรณ์ในกรณีต่างๆ (มาตรา 32-45)

สภาพบังคับตามกฎหมายของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดโทษบังคับทางอาญาไว้ในมาตรา 32 สำหรับผู้กระทำความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ที่กำหนดในมาตรา 4 ถึงมาตรา 8 ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือปรับไม่เกิน 20,000 ปอนด์ (ประมาณ 861,850.00 บาท)¹³ หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาต หรือฝ่าฝืนข้อจำกัดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือปรับไม่เกินระดับ 5 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน ส่วนผู้ซึ่งกระทำความผิดตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ออกตามมาตรา 12 หรือ 13 ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนั้นๆ ส่วนผู้กระทำ

¹³ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Babt). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ความคิดอื่นๆตามบทบัญญัตินี้มีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือปรับไม่เกินระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน

นอกจากนี้ มาตรา 33 ของพระราชบัญญัตินี้ยังให้อำนาจศาลในการสั่งให้รับสัตว์ที่มีารกระทำความผิดฐานทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือสัตว์ที่ได้ครอบครองไว้ในกรณีที่ถูกจำกัดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ซึ่งการนี้รวมถึงลูกของสัตว์นั้นด้วย โดยศาลจะกำหนดบุคคลที่จะมอบหมายให้ดูแลสัตว์นั้นแทนรวมถึงวิธีการต่างๆเพื่อการดังกล่าว โดยให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ในกรณีที่เป็นการรับสัตว์ที่เป็นการกระทำผิดเกี่ยวกับการนำสัตว์มาต่อสู้อันศาลอาจสั่งให้รับและทำลายสัตว์นั้นด้วยก็ได้ และในมาตรา 34 ศาลอาจสั่งจำกัดสิทธิของบุคคลผู้กระทำความผิดฐานกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ การไม่จัดสวัสดิภาพสัตว์ หรือการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับใบอนุญาต ในอันที่จะที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ได้แก่ จำกัดสิทธิในการเป็นเจ้าของสัตว์ สิทธิในการดูแลสัตว์ สิทธิในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดูแลสัตว์ สิทธิในการที่บุคคลนั้นจะเข้าไปมีส่วนในการกำหนดวิธีการในการเลี้ยงหรือดูแลสัตว์ สิทธิในการที่บุคคลจะยุ่งเกี่ยวกับสัตว์ หรือจำกัดไม่ให้บุคคลนั้นขนส่งหรือการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสัตว์ โดยการจำกัดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ตามมาตรานี้ อาจะหมายถึงการจำกัดสิทธิต่อสัตว์ทุกชนิดหรือต่อสัตว์บางชนิดก็ได้¹⁴

3.2.3 เครือรัฐออสเตรเลีย

เครือรัฐออสเตรเลียนั้น ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมต่อสัตว์ ซึ่งบัญญัติขึ้นมาบังคับใช้ในแต่ละรัฐและเขตการปกครอง (State and Territory in Australia) โดยที่กฎหมายดังกล่าวอยู่ในกฎหมายระดับรัฐ (State Level) ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป อาทิ รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland) ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการป้องกันและดูแลสัตว์ ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (Animal Care & Protection Act 2001) รัฐออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia) ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) (Animal Welfare Act 2002) และรัฐวิกตอเรีย (Victoria) บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act 1986) เป็นต้น

โดยในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act 1986) ของรัฐวิกตอเรีย ได้แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวไว้ในมาตรา 1 ของบทที่ 1 ในเรื่องความมุ่งหมายของกฎหมาย (Part 1-Preliminary Section 1 Purpose) โดยบัญญัติว่า “ความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้ คือ เพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์

¹⁴ ชมพูนุท ตั้งถาวร (2562). *ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 43-47.

เพื่อสนับสนุนให้มีการตระหนักในการปฏิบัติต่อสัตว์ และเพื่อปรับปรุงระดับความสำนึกของสังคมเกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันการทารุณกรรมสัตว์” ทำนองเดียวกันกับกฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ รัฐทัตเมเนีย และมณฑลตอนเหนือ ซึ่งเขียนไว้อย่างชัดเจนถึงความมุ่งหมายของการบัญญัติว่าพระราชบัญญัติที่บังคับใช้นั้นมีขึ้นเพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ในรัฐควีนสแลนด์ หนึ่งในความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการป้องกันและดูแลสัตว์ ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (Animal Care & Protection Act 2001) ก็เพื่อป้องกันสัตว์จากความเจ็บปวดโดยไม่มีเหตุอันควรโดยไม่มีเหตุจำเป็นหรืออย่างไม่เหมาะสม ส่วนในรัฐออสเตรเลียใต้แม้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act 1986) จะไม่มีการเขียนถึงจุดมุ่งหมายหรือความมุ่งประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่หากพิจารณาจากชื่อเรียกของพระราชบัญญัติแล้วแสดงให้เห็นเป็นนัยได้ว่าพระราชบัญญัตินี้มีขึ้น เพื่อคุ้มครองป้องกันการทารุณสัตว์เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในแต่ละรัฐ และเขตการปกครองของเครือรัฐออสเตรเลียจะมีความคล้ายคลึงกันในบางเรื่อง หากแต่ในเรื่องการบังคับใช้นั้นบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวอาจจะถูกนำมาใช้โดยแตกต่างกันไปตามคำนิยามของคำว่า “สัตว์” ที่กฎหมายนั้น ๆ ได้ให้ความหมายไว้ ซึ่งเป็นการนิยามสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ ทั้งนี้ บทบัญญัติส่วนใหญ่จะให้คำนิยาม “สัตว์” ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลัง รวมทั้งสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน ปลา นก และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (แต่ไม่รวมถึงมนุษย์) เช่น รัฐวิกตอเรีย รัฐควีนสแลนด์ รัฐนิวเซาท์เวลส์ อาณาเขตภาคเหนือ และเขตนครหลวงออสเตรเลีย นอกจากสัตว์จะหมายถึงสิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลัง หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่ใช่มนุษย์ และสัตว์ประเภทนก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ หรือปลาแล้ว ยังรวมถึงสัตว์ที่มีกระดอง หรือสัตว์ที่มีเปลือกแข็งหุ้มตัว เช่น กุ้งมังกร ปู หรือกุ้งอยู่ในคำนิยามด้วย รัฐควีนสแลนด์ และเขตนครหลวงออสเตรเลีย กฎหมายยังได้ให้คำนิยามสัตว์ให้รวมถึงสัตว์ทะเลตระกูลปลาหมึก มีกระดองและมีหนวดยาว (Octopus and Squid) และในรัฐควีนสแลนด์ สัตว์ยังรวมไปถึงสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในระยะฟักตัวอ่อนที่จะเกิดมาโดยมีการตั้งครรภ์เป็นระยะเวลามากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือมีพัฒนามากกว่าครึ่ง แต่ไม่รวมไปถึงไข่ของสัตว์ ตัวอ่อนของหอย ไข่ปลาหรือฝูงตัวอ่อนของปลา และรวมถึงสัตว์ทะเลตระกูลปลาหมึกหรือที่มีหนวดยาวอีกด้วย¹⁵

กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงของรัฐนิวเซาท์เวลส์ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) (Prevention of Cruelty to Animals Act 1979) และพระราชบัญญัติสัตว์เลี้ยง ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) (Companion Animal Act 1998) ได้มีบทบัญญัติ

¹⁵ Katrina Shaman. *Animal Law in Australia*. Animal Legal and Historical. p 4.

เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้เป็นเพื่อน เช่น สุนัขและแมว ต้องได้รับการฝังไมโครชิพเมื่อมีอายุ 12 สัปดาห์ขึ้นไป (มาตรา 8) และจะต้องนำสัตว์ไปขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานท้องถิ่นเมื่อสัตว์นั้นมีอายุหกเดือน (มาตรา 9)¹⁶ เพื่อประโยชน์ในการยกระดับมาตรฐานสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยง และเป็นมาตรการในการส่งเสริมให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงมีความรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยงของตน ทั้งนี้ หากเจ้าของสัตว์ปล่อยให้สุนัขและแมวของตนไปก่อความเดือดร้อนรำคาญ รบกวนความสงบสุข ทำให้เกิดความไม่สบายหรือไม่สะดวกแก่บุคคลอื่นเจ้าของสัตว์จะได้รับโทษปรับสำหรับการกระทำผิดครั้งแรกสูงสุดเป็นเงิน 880 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 20,634.24 บาท)¹⁷ และการกระทำผิดครั้งต่อ ๆ ไป จะมีโทษปรับสูงสุดเป็นเงิน 1,650 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 38,689.20 บาท)¹⁷ ต่อครั้ง¹⁸

การกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์นั้น เห็นได้ว่าในกฎหมายหลายฉบับของเครือรัฐออสเตรเลีย นั้น อาทิ ในรัฐวิกตอเรีย รัฐนิวเซาท์เวลส์ และรัฐทัสเมเนีย¹⁹ ก็ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ไว้ ซึ่งพบว่ากฎหมายนั้น จะคำนึงถึงผลของการกระทำเป็นสำคัญ กล่าวคือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ เป็นกรณีที่มีเมื่อมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เข้าลักษณะของการทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น การทุบตี เพิกเฉย หรือทำร้ายสัตว์อย่างทารุณเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำนั้น ทำให้สัตว์ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีผลกระทบต่อสัตว์อย่างเลวร้าย เช่น ทำให้สัตว์ตาย พิกลพิการ หรือผิดรูปร่างอย่างสาหัสจนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส หรือทำให้สัตว์เป็นโรคเจ็บป่วยหรือต้องทนทุกข์ทรมานหากดำรงชีวิตอยู่ต่อไป โดยผู้กระทำก็จะต้องถูกเพิ่มโทษสำหรับการกระทำที่รุนแรงหรือเป็นผลให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานสาหัสจากเหตุฉกรรจ์นั้น

บทกำหนดโทษตามกฎหมาย ในเรื่องป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของรัฐต่าง ๆ ของเครือรัฐออสเตรเลีย นั้น แต่ละรัฐได้มีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์เป็นโทษจำคุกและโทษปรับโดยมีระวางโทษที่แตกต่างกันออกไป เช่น รัฐออสเตรเลียตะวันตกได้มีการกำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์เป็นอัตราโทษต่ำสุด คือ

¹⁶ Companion Animals Act 1998. Section 8-9.

¹⁷ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

¹⁸ Companion Animals Act 1998. Section 22.

¹⁹ Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC) §10. Amended 2008; Prevention of Cruelty to Animals Act 1979 (NSW) § 6. Amended 2007 ; Animal Welfare Act 1993 (Tas) § 9 Amended 2004.

โทษปรับ 2,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 46,896.00 บาท)¹⁷ และอัตราโทษสูงสุด คือ 50,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 1,172,400.00 บาท)¹⁷ และจำคุกเป็นเวลา 5 ปี²⁰ ส่วนในรัฐควีนแลนด์ กำหนดให้ผู้กระทำความผิดไม่ทารุณต่อสัตว์ หากฝ่าฝืนมีโทษปรับสูงสุด 1,000 หน่วยลงโทษ (Penalty Units)²¹ หรือเท่ากับ 75,000 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 1,758,600.00 บาท)²² และจำคุกเป็นเวลา 2 ปี และในกรณีบุคคลที่ดูแลสัตว์ทอดทิ้งหรือปล่อยสัตว์ (ทอดทิ้ง หมายถึง สัตว์ที่ถูกละทิ้งไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างไม่มีเหตุผล) บุคคลนั้นมีความผิด และต้องรับโทษปรับสูงสุด 300 หน่วยลงโทษ หรือเท่ากับ 22,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 527,580.00 บาท)²² และจำคุกเป็นเวลา 1 ปี²³

รัฐที่กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์มีบทบัญญัติความผิดฐานทารุณกรรม โดยมีเหตุฉกรรจ์ เช่น รัฐวิกตอเรีย กฎหมายก็จะกำหนดอัตราโทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดไว้หนักกว่าความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ธรรมดา

นอกจากนี้ กรณีของบุคคลที่ได้ร่วมกันกระทำความผิดนั้น ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ได้มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ซึ่งได้มีกำหนดไว้ในมาตรา 5 ให้บุคคลที่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ ต้องระวางโทษปรับ 50 หน่วยการลงโทษ หรือเท่ากับ 5,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 128,964.00 บาท)²² หรือโทษจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นการร่วมกันกระทำความผิด จะมีโทษปรับ 250 ของหน่วยการลงโทษ หรือเท่ากับ 27,500 ออสเตรเลียดอลลาร์ (ประมาณ 644,820.00 บาท)²² หรือโทษจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁴ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษปรับระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลนั้นมีจำนวนที่แตกต่างกันถึง 5 เท่า

ส่วนในกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งในบางรัฐ เช่น ในกฎหมายของรัฐวิกตอเรีย ยังได้กำหนดอัตราโทษที่จะลงสำหรับผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่เป็น

²⁰ Animal Welfare act 2002(WA) 19(1) Amended 2004.

²¹ กรณีที่มีการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย โทษปรับที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจะกำหนดอยู่ในรูปของหน่วยลงโทษ (penalty units) ซึ่งแล้วแต่กฎหมายจะกำหนดให้ 1 หน่วยลงโทษ มีมูลค่าเท่ากับกี่ออสเตรเลียดอลลาร์ โดยในแต่ละรัฐจะมีการกำหนดหน่วยลงโทษที่แตกต่างกันไป

²² เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

²³ Animal Care and Protection Act 2001 (QLD) 18, 19. Amended 2003.

²⁴ ทิพวรรณ พงศ์ตระกูลนนท์. (2559). **ปัญหากฎหมายการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์: ศึกษากรณีการห้ามมิให้กระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร**. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 93.

บุคคลธรรมดาแตกต่างหากจากผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล²⁵ กล่าวคือ กฎหมายกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา จะต้องรับผิดปรับไม่เกิน 120 หน่วยลงโทษ หรือเท่ากับ 16,900 ออสเตรเลียนดอลลาร์ (ประมาณ 396,271.20 บาท)²² หรือจำคุกเป็นเวลา 12 เดือน หรือสำหรับกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล นิติบุคคลดังกล่าวจะต้องรับผิดไม่เกิน 600 หน่วยลงโทษ²⁶ หรือเท่ากับ 84,504 ออสเตรเลียนดอลลาร์ (ประมาณ 1,981,449.79 บาท)²⁷ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษปรับระหว่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลนั้นมีจำนวนที่แตกต่างกันถึง 5 เท่า

ส่วนของมาตรการอื่น ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ควบคู่กับการลงโทษทางอาญาในหลาย ๆ รัฐของเครือรัฐออสเตรเลีย ดังต่อไปนี้

1) คำสั่งคุ้มครองสัตว์ (Protective Orders) อาทิ ในรัฐออสเตรเลียตะวันตก ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ศาลที่ตัดสินแล้วว่าบุคคลใดกระทำความผิด ศาลก็อาจจะมีคำสั่งอย่างอื่นกับผู้กระทำความผิดได้ เมื่อศาลพิจารณาตามสมควรในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และสุขภาพของสัตว์นั้น²⁸

2) คำสั่งห้ามครอบครองสัตว์ (Restrictions on Future Ownership or Possession of Animals Order) เช่น ในรัฐออสเตรเลียตะวันตกที่ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลที่มีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งเพิ่มเติมโดยการสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าของ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์บางชนิดหรือทุกชนิดในช่วงระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรก็ได้²⁹ โดยโทษสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งของศาลที่สั่งห้ามครอบครองสัตว์ ผู้ฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับ 20,000 ออสเตรเลียนดอลลาร์ (ประมาณ 468,960.00 บาท)²⁷ และจำคุก 1 ปี³⁰

3) การริบสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม (Forfeiture / Removal of Animals) เช่น ในรัฐออสเตรเลียตะวันตก มีกฎหมายกำหนดว่าเมื่อศาลได้ตัดสินว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดแล้ว นอกจากการบังคับโทษอย่างอื่นตามกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้ริบสัตว์ หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ถูกยึดมาก็ได้³¹

²⁵ Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC) 10 Aggravated.

²⁶ Prevention of Cruelty to Animals Act 1986 (VIC) 9. Amended 2008.

²⁷ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

²⁸ Animals Welfare Act 2002 (WA), 55(1). Amended 2004.

²⁹ Animal Welfare Act 2002 (WA), 55(2) (a). Amended 2004.

³⁰ Animal Welfare Act 2002 (WA), 55(4). Amended 2004.

³¹ e.g., Animal Welfare Act 2002 (WA), 55 (1). Amended 2004; Animal Care and Protection Act 2001 (QLD) 182. Amended. 2003.

4) การบริการสังคม (Community Service) อาทิ ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ที่มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดทำงานบริการสังคมในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งตามที่เห็นสมควรก็ได้³²

5) คำสั่งให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดูแลสัตว์ (Reimbursement for Costs of Care Order) อาทิ รัฐออสเตรเลียตะวันตก ที่มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการขังหรือดูแลรักษาสัตว์ในระหว่างที่ถูกขังได้³³

3.2.4 สหรัฐอเมริกา

รัฐทั้งหมดในสหรัฐอเมริกามีบทบัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ด้วยกันทั้งสิ้น โดยพบว่าบางรัฐได้บัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของแต่ละรัฐ เช่น รัฐมิชิแกน ได้บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญารัฐมิชิแกน หมวด 9 ว่าด้วยเรื่องสัตว์ (The Michigan Penal Code. Chapter LX Animals) ส่วนในบางรัฐได้มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวในกฎหมายเฉพาะ เช่น รัฐอิลลินอยส์ ได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ไว้ในกฎหมายระดับรัฐบัญญัติที่ชื่อว่า “รัฐบัญญัติการดูแลสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม (Humane Care for Animals Act)” รัฐนิวยอร์ก ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายเกษตรกรรมและการตลาด (Agriculture and Markets Law) เป็นต้น หรือในบางรัฐก็ได้บัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในระเบียบข้อบังคับของรัฐ เช่น รัฐมินนิโซต้า บัญญัติไว้ในระเบียบตำรวจ หมวด 343 ว่าด้วยการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ (Police Regulations. Chapter 343. Prevention of Cruelty to Animals) อย่างไรก็ดี ในบางรัฐกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์นั้นมิได้บัญญัติให้ครอบคลุมถึงสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตทุกชนิด หากแต่สัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายได้ถูกจำกัดอยู่ในสัตว์บางกลุ่มบางประเภทเท่านั้น เช่น สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลังที่ไม่ใช่มนุษย์³⁴ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลี้ยงคลาน หรือสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ³⁵ หรือครอบคลุมเพียงที่เลี้ยงในบ้าน สัตว์เลี้ยงในครอบครัว หรือสัตว์ป่าที่จับได้เท่านั้น (a Domestic Animal, a Household Pet or a Wild Animal in Captivity)³⁶ ทั้งนี้พบว่ามีกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์บาง

³² Stephanie Abbott. (2005). Prevention of Cruelty to Animals Act. 1979 (NSW): A Summary. Michigan State University College of Law Review. p15.

³³ Animal Welfare Act 2002 (WA), 20. Amended 2004.

³⁴ Idaho Code § 25-3502. (1998). (Animal means any vertebrate member of the animal kingdom, except humans).

³⁵ Ariz. Rev. Stat. Ann. § 13-2910 (h) (West 1989) (“Animal” means a mammal, bird, reptile or amphibian); or. Rev. Stat. Ann. 167.310 (1997). (same).

³⁶ N.H. Rev. Stat. Ann. § 644:8 (II) (1996 & Supp. 2000) (any animal including domestic and wild animals).

ฉบับในสหรัฐอเมริกา อาทิ รัฐอริโซนา และรัฐอลาบามา³⁷ ที่นอกเหนือจากจะกำหนดให้ การกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยที่ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาแล้ว กฎหมายยังมีการเรียกร้องให้การกระทำโดยประมาท (Recklessly) เป็นความผิดตามกฎหมายได้เช่นเดียวกันด้วย กล่าวคือ การกระทำโดยประมาทอาจเป็นความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ได้

หากมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยประมาทก็ตาม และในบางรัฐ อาทิ รัฐมิชิแกน รัฐอิลลินอยส์ รัฐออริกอน รัฐแคลิฟอร์เนีย และรัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา³⁸ ยังได้มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ ซึ่งเหตุฉกรรจ์ในที่นี้พบว่า กฎหมายจะคำนึงถึงผลของการกระทำเป็นสำคัญ กล่าวคือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ เป็นกรณีที่เมื่อมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เข้าลักษณะของการทารุณกรรมต่อสัตว์ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำนั้นทำให้สัตว์ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีผลกระทบต่อสัตว์อย่างเลวร้าย อาทิ ทำให้สัตว์ตาย พิกลพิการ หรือผิดรูปผิดร่างอย่างสาหัสจนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างสาหัส หรือทำให้สัตว์เป็นโรคเจ็บป่วยหรือต้องทนทุกข์ทรมานหากดำรงชีวิตอยู่ต่อไป ผู้กระทำก็จะต้องถูกเพิ่มโทษสำหรับการกระทำที่รุนแรงหรือเป็นผลให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานสาหัสจากเหตุฉกรรจ์นั้น

สำหรับอัตราโทษหรือระวางโทษในความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์นั้นจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐแล้วแต่กฎหมายจะกำหนด โดยโทษจำคุกมีตั้งแต่โทษจำคุกระยะสั้นไปจนถึงโทษจำคุกระยะยาว พบว่า ระยะเวลาของโทษจำคุกสูงสุดสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่ได้มีการกำหนดไว้มีตั้งแต่อัตราโทษจำคุกสูงสุด 10 ปี ในรัฐหลุยเซียน่าไปจนถึงอัตราโทษจำคุกน้อยสุดเพียง 90 วันในรัฐโอไฮโอ และโทษปรับมีอัตราค่าปรับตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงค่าปรับจำนวนมาก พบว่าอัตราโทษปรับมีจำนวนค่าปรับตั้งแต่ 5,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 172,548.50 บาท)³⁹ ในรัฐคอนเนตทิคัต จนถึง 150,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 5,176,455.00 บาท)³⁹ ในรัฐอริโซนา⁴⁰

อัตราโทษที่ใช้สำหรับผู้กระทำความผิด ในบางกรณีอาจจะขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งในการกระทำความผิด หรือขึ้นระดับความรุนแรงของการกระทำความผิดก็ได้ กล่าวคือ กฎหมายหลายรัฐ

³⁷ Ariz. Rev. Stat. Ann. & 13-2910(A) (West 1989) (e.g. requiring) “Recklessly subjects any animal to cruel mistreatment”); Ala. Code & 13A-11-14 (1975) (e.g. requiring “he intentionally or recklessly subjects any animal in his custody to cruel neglect ;”).

³⁸ 510 Illinois Compiled Statutes 70/3.02 (West Supp. 1998); Ga. Code.

³⁹ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁴⁰ Jessica Vanse, ed., “Animal Cruelty and the Laws,” Understanding Animal Cruelty (2002): 14.

ได้กำหนดอัตราโทษหนักขึ้นในกรณีการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดได้มีการกระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 หรือมีการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้น ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น อาทิ ในกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ กำหนดให้การกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำในครั้งแรกเป็นความผิดประเภทความผิดมัชยโทษระดับ A (A Misdemeanor) ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และ/หรือปรับตั้งแต่ 2,500 ดอลลาร์ (ประมาณ 86,274.25 บาท)⁴¹ และเมื่อผู้กระทำผิดได้มีการกระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 หรือมีการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้น ผู้กระทำจึงจะมีความผิดอุกฉกรรจ์ ซึ่งมีโทษจำคุกระหว่าง 1 ถึง 3 ปี และ/หรือปรับตั้งแต่ 25,000 ดอลลาร์⁴² (ประมาณ 862,742.50 บาท)⁴¹

นอกจากนี้ ในกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์บางรัฐ อัตราโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ อาจขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำได้เคยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในความผิดฐานอื่นในลักษณะใกล้เคียงกับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์มาก่อนหรือไม่ หรือได้กระทำความผิดต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์หรือไม่ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดได้เคยกระทำความผิดซ้ำมาก่อนซึ่งอาจเป็นคดีทารุณกรรมสัตว์หรือคดีอื่นที่มีการใช้ความรุนแรง เช่น คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ความผิดซึ่งได้กระทำต่อเด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าเดิม หรือหากผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำการอันทารุณต่อสัตว์ซึ่งเป็นความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายโดยรู้ว่ากระทำต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์แล้ว กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำนั้นจะต้องได้รับเพิ่มขึ้นโทษสำหรับความผิดนั้น เพราะการกระทำต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์ดังกล่าวมีผลให้เด็กหรือผู้เยาว์นั้นกระทำการเลียนแบบหรือมีพฤติกรรมอย่างอื่นที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น ในรัฐออริกอน กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี และโทษปรับไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 8,627,425.00 บาท)⁴¹ (ความผิดอุกฉกรรจ์ระดับ C) เมื่อผู้กระทำความผิดนั้นได้เคยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดตั้งแต่ 2 ประเภขึ้นไปของความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ความผิดอย่างอื่นที่ได้กระทำต่อเด็กหรือผู้เยาว์ หรือกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์มาก่อน เมื่อผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำความผิดโดยรู้ว่ากระทำต่อหน้าเด็กหรือผู้เยาว์ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าวเป็นโทษที่หนักกว่าโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมธรรมดาที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกสูงสุด 1 ปี และโทษปรับซึ่งกำหนดโดยศาลแต่ไม่เกิน 6,250 ดอลลาร์ (ประมาณ 215,685.63 บาท)⁴¹ (ความผิดมัชยโทษระดับ A)⁴³

⁴¹ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁴² 510 ILCS 70/2.07 Sec. 3.01 (West Supp. 1998).

⁴³ Or. Rev. Stat. Ann. 167.320 (1997).

สำหรับรัฐใดที่กฎหมายได้บัญญัติความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุกรรจ์ไว้ (Aggravated Cruelty) เป็นอีกฐานหนึ่งแยกต่างหากความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ธรรมดาทั่วไป พบว่ากฎหมายของรัฐเหล่านั้นจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดประเภทความผิดอุกฉกรรจ์ (Felony) ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักกว่าความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ธรรมดา อาทิ รัฐจอร์เจีย ได้บัญญัติให้ผู้กระทำที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 172,548.50 บาท)⁴⁴ หรือทั้งจำทั้งปรับ และอีกมาตราหนึ่งของกฎหมายได้กำหนดความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุกรรจ์ (Offense of Aggravated Cruelty) ไว้ ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องถูกลงโทษให้จำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี โทษปรับไม่เกิน 15,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 517,645.50 บาท)⁴⁵ หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁵ มาตรการอื่น ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ควบคู่กับการลงโทษทางอาญาในหลาย ๆ รัฐของสหรัฐอเมริกา ได้แก่

1) การให้ต้องชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง (Restitution) อาทิ ในรัฐเทนเนสซี ที่มีกฎหมาย กำหนดมาตรการในการชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะแก่เจ้าของสัตว์ที่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากการกระทำนั้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาสัตว์ ค่าตัวสัตว์ หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งรวมถึง ค่าความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วย อาทิ ค่าความเศร้าโศก ทุกข์ใจ เป็นต้น⁴⁶

นอกจากนี้ในบางรัฐ เช่น รัฐออริกอน กำหนดให้ในกรณีที่สัตว์ซึ่งได้ถูกเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจยึดไว้และส่งมอบให้องค์กรหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายดูแลเลี้ยงดูในระหว่างดำเนินคดี นั้น ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับสัตว์ที่เกิดขึ้นในระหว่างมีการดำเนินคดี ทารุณกรรมสัตว์ให้กับองค์กรหรือบุคคลซึ่งให้ที่พัก ดูแล และให้การรักษาทางการแพทย์แก่สัตว์ ถูกทารุณกรรมที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้ดูแลและเลี้ยงดูสัตว์นั้น ทั้งนี้ไม่ว่าสัตว์ ตัวดังกล่าวจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม⁴⁷

2) การประเมินและรักษาอาการทางจิต (Psychological or Psychiatric Evaluation and/or Counseling) เช่น รัฐโคโลราโด⁴⁸ ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 เข้ารับการ ประเมินทางจิต และอาจถูกสั่งให้เข้ารับการรักษาอาการทางจิต เมื่อศาลได้พิจารณาจากผลการ

⁴⁴ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Baht). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁴⁵ Ga. Code Ann. 16-12-4(b), (c) (1998).

⁴⁶ Margit Livingston. *Desecrating the Ark: Animal Abuse and the Law's Role*. The University of Iowa Law Review: 41.

⁴⁷ Or. Rev. Stat. Ann. 167.350(1) (1997).

⁴⁸ Colo. Rev. Stat. Ann. 19-2-918.5(1) (West 1999).

ประเมินทางจิตนั้นแล้ว ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด ซึ่งการมีคำสั่งดังกล่าวของศาลนี้ ถือเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการที่จะการลดการกระทำความผิดในอนาคตของผู้กระทำความผิดบางรายที่มีอาการทางจิตดังกล่าวนี้

3) การบริการสังคม (Community Service) อาทิ ในรัฐเนวาด้า มีกฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดทำงานบริการสังคมในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นเวลาตั้งแต่ 48 ถึง 120 ชั่วโมงได้⁴⁹

4) คำสั่งคุ้มครองสัตว์ (Protective Orders) อาทิ ในรัฐอิลลินอยส์ ที่ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะสามารถมีคำสั่งในการคุ้มครองสัตว์จากการกระทำในอนาคตที่จะเป็นการทารุณ ละเอียด หรือรบกวนโดยผู้กระทำความผิดในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี ก็ได้⁵⁰

5) คำสั่งห้ามครอบครองสัตว์ (Restrictions on Future Ownership or Possession of Animals Order) อาทิ ในรัฐอิลลินอยส์ ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดและผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันกับผู้กระทำความผิดซึ่งมีส่วนร่วมรู้เห็น ช่วยเหลือหรือยุยงส่งเสริมในการกระทำความผิด หรือผู้ซึ่งรู้หรืออาจรู้ได้ว่ามีกระทำความผิดนั้น ห้ามเป็นเจ้าของ ให้ที่พักดูแล หรือควบคุมสัตว์อื่นใดในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่ศาลกำหนดก็ได้⁵¹

6) การริบสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม (Forfeiture / Removal of Animals) อาทิ ในรัฐอิลลินอยส์ ได้มีกฎหมายกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ริบสัตว์และให้ถือว่าผู้ซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดได้สละสิทธิต่าง ๆ ทั้งหมดที่มีต่อสัตว์อย่างถาวร⁵²

7) การคุมประพฤติผู้กระทำความผิด (Probation) อาทิ ในรัฐคอนเนตทิคัต ได้มีกฎหมายบัญญัติว่านอกจากจะกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดโทษอย่างอื่นสำหรับผู้กระทำความผิดแล้ว ยังได้กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งคุมประพฤติบุคคลซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร และศาลอาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดนั้นเข้ารับคำปรึกษาและเข้าอบรมในการป้องกันทางทารุณสัตว์ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติได้⁵³

รัฐมอนแทนา สหรัฐอเมริกา กำหนดว่าทารุณกรรมสัตว์คือ การให้สัตว์ ทำงานมากเกินไป ทรมาน ทำร้าย หรือฆ่าสัตว์ใดๆ หรือหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังสัตว์ใด ๆ ใน ลักษณะที่โหดร้าย ไม่ให้

⁴⁹ Nev. Rev. Stat. 574.100 (2000).

⁵⁰ 510 Illinois Compiled Statutes 70/16.3 (West Supp. 1998).

⁵¹ e.g., or. Rev. Stat. Ann. 167.332 (1997); 510 Illinois Compiled Statutes 70/3.04 (West Supp. 1998); Mich. Comp. Laws 50b (5) (West 1991 & Supp. 2001).

⁵² 510 Illinois Compiled Statutes 70/3.04 (West Supp. 1998).

⁵³ Conn Gen State 53-247 (1998).

อาหารและน้ำในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอเพื่อรักษาสุขภาพของสัตว์ให้ เป็นปกติ ไม่คุ้มครอง สัตว์จากสภาพอากาศที่เลวร้ายตามแต่ละสายพันธุ์ของสัตว์ไม่ให้เกิดการดูแลทาง การแพทย์อื่น ๆ ที่เหมาะสม ละทิ้งสัตว์กำพร้าหรือทิ้งสัตว์ใด ๆ บนทางหลวง ทางรถไฟหรือใน สถานที่อื่นใดที่อาจ ทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บ หิว หรือสร้างภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชน หรือการ ส่งเสริม การให้ การสนับสนุนการดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการแข่งขันสัตว์กว่า 2 ไมล์ ยกเว้นการแข่งขัน ความอดทนตามทำนองคลองธรรม ทารุณกรรมสัตว์มีโทษปรับได้ถึง 1,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 34,509.70 บาท)⁵⁴ และ/หรือจำคุกถึง 1 ปีในกรณีที่มีสัตว์ที่ได้รับผลกระทบมากกว่าหนึ่งตัว แต่น้อยกว่า 10 ตัว การทารุณกรรมสัตว์ที่เป็นเหตุฉกรรจ์คือ จงใจหรือเจตนา ฆ่า ทรมาณหรือ ทำร้ายสัตว์ หรือทารุณสัตว์ตั้งแต่ 10 ตัว ขึ้นไป มีโทษปรับสูงสุดถึง 2,500 ดอลลาร์(ประมาณ 86,274.25 บาท)⁵⁴ และ/หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี⁵⁵

อีกทั้งในรัฐแคลิฟอร์เนีย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองสัตว์ของ สหรัฐอเมริกา ในรัฐแคลิฟอร์เนียได้แก่ เจ้าหน้าที่มนุษยธรรมและเจ้าหน้าที่ควบคุมสัตว์ ซึ่งผู้ที่ จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ดังกล่าวนี้ จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรตามที่ กฎหมายกำหนดไว้แล้ว และเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนี้ให้มีอำนาจสั่งทำลายสัตว์ ที่ถูกทอดทิ้งในเมือง เขต อำเภอได้ทุกชนิด ยกเว้นสุนัขและแมว แต่ต้องจัดทำบันทึกข้อมูลและ ความเห็นว่าควรฆ่าหรือนำไปดูแลรักษาในที่ที่เหมาะสม นอกจากนี้หากพบว่าสัตว์ชนิดใดก็ตาม รวมทั้งสุนัขและแมวถูกทอดทิ้งเพราะเหตุแห่งความอ่อนแอ เจ็บป่วย หรือถูกเจ้าของละเลย เจ้าหน้าที่ดังกล่าวสามารถนำสัตว์เหล่านั้นมาดูแลรักษาได้

กรณีสัตว์ที่ถูกใช้แรงงานอย่างหนักหรือถูกปฏิบัติอย่างทารุณ โหดร้าย และเห็นว่า ควรจะต้องมีการรักษาหรือป้องกันความปลอดภัยเพื่อสุขภาพของสัตว์หรือผู้อื่น ให้เจ้าหน้าที่ มีอำนาจ ยึดสัตว์ดังกล่าวได้ในทันที โดยการนำมาดูแลรักษาจนกว่าสัตว์ดังกล่าวจะอยู่ในสภาพ ที่เหมาะสม ก่อนส่งตัวกลับไปยังเจ้าของให้เจ้าของเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทั้งหมด

กรณีที่มีการขนลงสัตว์โดยใชยานพาหนะ ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจควบคุมสัตว์ หรือนำสัตว์ ออกมาจากยานพาหนะใด ๆ เพื่อความปลอดภัยของสัตว์ได้หากเชื่อว่าสัตว์จะได้รับความทุกข์ ทรมาณจากความร้อน ความเย็น หรือขาดการระบายอากาศ ขาดน้ำและอาหาร อาจทำให้สัตว์ ดังกล่าวพิการหรือตายได้โดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจนำสัตว์ออกจากยานพาหนะ โดยวิธีใดก็ได้ไม่ จำกัดเฉพาะการบุกรุกเข้าไป แต่ต้องทำภายหลังจากที่พยายามหาตัวเจ้าของหรือผู้รับผิดชอบสัตว์

⁵⁴ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Bakt). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁵⁵ Stray Pet Advocacy. (2003). *Cruelty Laws*. (Online). Available: http://straypetadvocacy.org/cruelty_laws.Html. [2016, February 19].

แล้ว และให้เจ้าหน้าที่นำสัตว์ที่ยึดไว้ไปยังที่อยู่อาศัยของสัตว์หรือโรงเก็บรักษาสัตว์ ถ้าจำเป็นให้นำสัตว์ส่งโรงพยาบาลหรือสัตว์แพทย์เพื่อรับการรักษาโดยด่วนด้วย⁵⁶

มาตรการบทกำหนดโทษของกฎหมายคุ้มครองสัตว์ในรัฐแคลิฟอร์เนีย (Animal Protection Laws of California) รับบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) (The Animal Welfare Act 1966) ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยกฎหมายดังกล่าว ถือเป็นความผิดอาชญากรรม และมีโทษทางอาญา คือจำคุกอยู่ในคุกเขตไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 690,194.00 บาท)⁵⁷ ในเรื่องการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ขณะมีการขนส่งและบรรทุกสัตว์โดยใช้ยานพาหนะ สำหรับผู้ไม่ได้เจตนาหรือไม่ทราบถึงกรณีที่สัตว์นั้นต้องทนทุกข์ทรมาน บาดเจ็บทางร่างกาย และกระทำผิดในส่วนนี้ครั้งแรกปรับ 100 ดอลลาร์ (ประมาณ 3,450.97 บาท)⁵⁷ ต่อสัตว์ 1 ตัว⁵⁸

รัฐออริกอน สหรัฐอเมริกา มีคำสั่งให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดูแลสัตว์ (Reimbursement for Costs of Care Order) กำหนดว่านอกเหนือจากค่าเสียหายทางแพ่งที่ผู้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดจะต้องชดใช้ให้แก่เจ้าของสัตว์ที่ได้รับ ความเสียหายแล้ว กรณีที่สัตว์ที่ถูกทารุณกรรมได้ถูกเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจยึดไว้และส่งมอบให้องค์กรหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมาย ดูแลเลี้ยงดู ในระหว่างดำเนินคดีไม่ว่าสัตว์นั้นมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม กฎหมายในรัฐออริกอน มีข้อกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมดตามความเป็นจริงที่เกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างมีการดำเนินคดีทารุณกรรมสัตว์ให้กับองค์กรหรือบุคคล ให้ที่พัก ดูแล และให้การรักษาทางการแพทย์แก่สัตว์ ซึ่งถูกทารุณกรรมที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้ดูแลและเลี้ยงดูสัตว์นั้น โดยนอกเหนือจากการลงโทษอย่างอื่นที่กำหนดในกฎหมายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดชดใช้ค่าใช้จ่ายตามสมควรที่เกิดขึ้นให้แก่บุคคลหรือองค์กรในการดูแลสัตว์

รัฐออริกอน การริบสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม (Forfeited / Removal of Animals) กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งริบสัตว์ก่อนที่มีคำสั่งตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดได้ เมื่อมีการร้องขอโดยผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง เช่น อัยการ หรือสถานพักสัตว์หรือสถานที่ดูแลสัตว์อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งศาลให้ดูแลสัตว์ที่ถูกยึดมาในชั้นจับกุมกรณีเมื่อศาลมีคำสั่งให้ริบสัตว์แล้ว โดยส่วนใหญ่สัตว์ที่ถูกริบจะถูกส่งให้อยู่ในความดูแลขององค์กรเกี่ยวกับสัตว์ที่มีอำนาจตามกฎหมาย เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่สัตว์นั้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ ขาย ให้ หรือการทำการุณยฆาต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าศาลจะ

⁵⁶ สุภัทรา เจริญวุฒิ. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดหลักสวัสดิภาพสัตว์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 59-60.

⁵⁷ เทียบค่าเสมอภาคกับเงินบาท (Bah). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

⁵⁸ สุภัทรา เจริญวุฒิ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 56. หน้า 62.

มีคำสั่งในเรื่องดังกล่าวอย่างไร หรือในภายหลังที่มีคำสั่งให้รับสัตว์แล้วองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลสัตว์อาจร้องขอต่อศาล เพื่อดำเนินการกับสัตว์อย่างหนึ่งอย่างใดตามความเหมาะสมก็ได้

3.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทย เริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2443 โดยได้มีการปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้นตามลำดับ เพียงแต่ว่าการแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าว มักเป็นไปในลักษณะที่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องและแก้เป็นจุด ๆ กระจัดกระจายกันไปไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้า หรือแก้ไขปัญหาในลักษณะที่เป็นการแก้ไขโดยองค์รวมหรือเชิงโครงสร้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 6 เรื่อง ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ทดลอง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เศรษฐกิจ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งกฎหมายหรือมาตรการทางกฎหมายที่จะมีผลบังคับใช้นั้นก็ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งก็คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้ง ต้องสอดคล้องกับข้อบังคับสากล ข้อตกลงระหว่างประเทศหรือมาตรฐานสากลด้วย

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 (2)⁵⁹ กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่พบว่ามีมาตราใดที่มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้โดยตรงเป็นการเฉพาะ แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะมีกล่าวถึงเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงานไว้ มิได้มีมาตราที่บัญญัติรับรองคุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีการบัญญัติกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการรับรอง

⁵⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15).

คุ้มครองสัตว์และดูแลสัตว์ไว้หลากหลายฉบับตามบริบท ความเหมาะสมและความจำเป็นในขณะที่มีการตรากฎหมายนั้น ๆ

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 วรรคหนึ่ง จึงกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและเข้าใจได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และในมาตรา 77 วรรคสอง กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้าน และเป็นระบบก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ในมาตรา 77 วรรคสาม ยังกำหนดให้รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น และต้องกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง⁶⁰

และในหมวด 16 เรื่องการปฏิรูปประเทศ มาตรา 258⁶¹ บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในต่าง ๆ ให้เกิดผล รวมถึงด้านกฎหมายและด้านกระบวนการยุติธรรม สรุปได้ ดังนี้

มาตรา 258 ค ด้านกฎหมาย

กำหนดให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย โดยให้มีกลไกในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยให้สอดคล้องกับหลักการ ตามมาตรา 77 และหลักสากล ให้มีการปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่าย รวมทั้ง ให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

มาตรา 258 ง ด้านกระบวนการยุติธรรม

กำหนดให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม โดยให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอน ให้มีการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา ให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม ให้มีการ

⁶⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15. หน้า 20.

⁶¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15. หน้า 78 – 79.

เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว ให้มี การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65⁶² ยังได้บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580⁶³ ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

ประเด็นเรื่องการปฏิรูปกฎหมาย จัดอยู่ในยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งรัฐต้องดำเนินการปฏิรูปกฎหมาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เอื้อต่อการพัฒนาและสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติได้ ดังนี้

1) จัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงแก้ไขและยกเลิกกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ทันสมัย และเป็นสากล รวมทั้ง การสร้างการรับรู้และความเข้าใจในข้อกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2) มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น โดยออกแบบกฎหมายที่รอบคอบรัดกุมเพื่อแก้ปัญหาอย่างตรงจุด โดยให้มีความสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ในการตรากฎหมายต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

⁶² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 (ตอนที่ 40 ก, หน้า 15, หน้า 17.

⁶³ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 (ตอนที่ 82 ก), หน้า 69-70.

และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เกร็งครัด เท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดและจับกุมผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว

ดังนั้น การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จึงมุ่งเน้นให้เกิดผลอันพึงประสงค์ในการมีกฎหมายที่ดีและมีเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ และสอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักสากล

3.3.2 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในมาตราต่าง ๆ ของกฎหมายหลากหลายฉบับ หากแต่ยังไม่มีการบัญญัติขึ้นซึ่งบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์เป็นการเฉพาะ และปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับในทางสากลในเรื่องการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์มิให้ถูกทารุณกรรมซึ่งกระทำโดยมนุษย์ อันเป็นผลให้เกิดการรวมตัวกันของภาคเอกชน นำโดยสมาคมป้องกันการทารุณสัตว์แห่งประเทศไทย (Thai Society for the Prevention of Cruelty to Animals) เรียกร้องให้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และนำเสนอกฎหมายดังกล่าว และในวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ในการประชุมสมัชชาสามัญทั่วไปของสภาผู้แทนราษฎรได้มีการลงมติเป็นเอกฉันท์โดยไม่มีผู้ใดคัดค้านรับหลักการร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์แสดงให้เห็นการให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์อย่างจริงจัง

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (The National legislative Assembly) ได้รับหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ ในวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2557 และเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ทั้งนี้ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 131 ตอนที่ 87 ก เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2557 โดยมีผลใช้บังคับในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2557 โดยจุดมุ่งหมายในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งานหรือใช้ในการแสดง ดังนั้น เพื่อกำหนด

หลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม

โดยมาตรการในการคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 20 กำหนดให้ผู้ใดกระทำการใดๆ อันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร⁶⁴ และหากฝ่าฝืนผู้กระทำจะต้องมีโทษตามมาตรา 31 คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁵

ส่วน “สัตว์” ที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปตามบทบัญญัติศัพท์มาตรา 3 หมายถึง สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด⁶⁶ ซึ่งผลของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ฉบับนี้ย่อมจะทำให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกทารุณกรรมอย่างเช่นที่ผ่านมานในอดีต

บทกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีดังนี้

1) มาตรา 31 กำหนดให้ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) มาตรา 32 กำหนดให้เจ้าของสัตว์หรือผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 22 มาตรา 24 หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

⁶⁴ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 20 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร

⁶⁵ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 31 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁶⁶ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดงหรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตามและให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

3) มาตรา 33 กำหนดให้กรณีที่ศาลได้พิพากษาลงโทษผู้ใดตามมาตรา 31 หรือมาตรา 32 หากศาลเห็นว่าทำให้สัตว์นั้น ยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดต่อไป สัตว์นั้นอาจถูกทารุณกรรม หรือได้รับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่เหมาะสมอีก ศาลอาจสั่งห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นครอบครองสัตว์ดังกล่าว และมอบให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ครอบครองหรือดูแลสัตว์นั้นต่อไป

4) มาตรา 34 กำหนดให้ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท

5) มาตรา 35 กำหนดให้บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน 15 วัน ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสองให้ดำเนินคดีต่อไป

นับแต่พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีผลบังคับใช้ไปแล้วนั้น ได้มีการตรากฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ออกประกาศเพิ่มเติม จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่

1) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของสัตว์และเจ้าของสัตว์ รวมทั้งกำหนดให้เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม ได้แก่ มีการจัดการด้านอาหารและน้ำให้มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมแก่ชนิด อายุของสัตว์ที่เลี้ยง มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดีและมีการป้องกันและควบคุมโรค ไม่ทำให้สัตว์เกิดความเครียด เจ็บปวดหรือทุกข์ทรมาน และจัดให้สัตว์ได้มีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์⁶⁷

⁶⁷ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561. (2561, 12 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 134 ง. หน้า 3.

ข้อ 4 สัตว์ที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสม ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้สัตว์ได้รับอาหารและน้ำในปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสมแก่ประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของสัตว์ ในกรณีเลี้ยงสัตว์เป็นกลุ่มควรแน่ใจว่าสัตว์แต่ละตัวได้รับอาหารและน้ำอย่างทั่วถึง

2) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสุนัขในสถานที่เพาะพันธุ์สุนัข พ.ศ. 2563

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของสถานที่เพาะพันธุ์สุนัขและเจ้าของสุนัข รวมทั้ง กำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องจัดสวัสดิภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการด้านอาหารและน้ำที่มีคุณภาพ มีปริมาณและความถี่ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงพันธุ์ อายุ ขนาดและสภาพร่างกายของสัตว์ การจัดการด้านที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งโรงเรือนหรือกรงเลี้ยง รวมทั้งพื้นที่เลี้ยงและพื้นที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมตามสายพันธุ์ มีสภาพแวดล้อมที่ถูกละเลย มีการจัดการด้านสุขภาพอนามัยตามระบบป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลของสุนัขทุกตัว จัดให้สุนัขสามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ มีการจัดการเกี่ยวกับใช้พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ การดูแลสุนัขท้อง แม่สุนัขและลูกสุนัขที่เหมาะสม และมีมาตรการรองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินที่อาจมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพอย่างร้ายแรง เช่น เหตุการณ์น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือโรคระบาด⁶⁸

3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของสถานที่เพาะพันธุ์แมวและเจ้าของแมว รวมทั้งกำหนดให้เจ้าของแมวต้องจัดสวัสดิภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการด้านอาหารและน้ำที่มีคุณภาพ ปริมาณและความถี่ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงพันธุ์ อายุ ขนาดและสภาพร่างกายของสัตว์ การจัดการด้านที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งกรงเลี้ยงหรือพื้นที่เลี้ยงที่เหมาะสมตามสายพันธุ์ มีสภาพแวดล้อมที่ถูกละเลย มีการจัดการด้านสุขภาพอนามัยตามระบบป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลของแมวทุกตัว จัดให้แมวสามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ มีการจัดการเกี่ยวกับใช้พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ การดูแลแมวท้อง แม่แมวและ

(2) จัดให้สัตว์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและความปลอดภัยของสัตว์

(3) จัดให้สัตว์มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีการจัดการในการควบคุมป้องกันโรคที่เหมาะสม และให้การรักษามือสัตว์ป่วยหรือบาดเจ็บโดยไม่ชักช้า

(4) จัดการไม่ให้สัตว์ได้รับความเครียด หวาดกลัว เจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(5) จัดให้สัตว์ได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามธรรมชาติที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและพละกำลังของสัตว์

⁶⁸ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสุนัขในสถานที่เพาะพันธุ์สุนัข พ.ศ. 2563. (2563, 18 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 296 ง), หน้า 12-16.

ลูกแมวที่เหมาะสม และมีมาตรการรองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินที่อาจมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพอย่างร้ายแรง เช่น เหตุการณ์น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือโรคระบาด⁶⁹

4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563

สาระสำคัญของประกาศนี้เพื่อกำหนดความหมายของปางช้าง เจ้าของช้างและควาญช้าง รวมทั้งกำหนดให้เจ้าของช้างและควาญช้างต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้างให้ได้รับการดูแลให้มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหารและน้ำอย่างเพียงพอ มีความสุขและช้างแต่ละเชือก การใช้ช้างเพื่อทำงานหรือเพื่อการแสดงต้องเป็นไปตามที่กำหนด มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลของช้างทุกเชือก การควบคุมหรือบังคับช้างต้องกระทำอย่างเหมาะสม และต้องมีมาตรการรองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินกรณีต่าง ๆ⁷⁰

3.3.3 ประมวลกฎหมายอาญา

เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม ดังนั้น กฎหมายจึงบัญญัติคุ้มครองมิให้สัตว์ถูกระทำทารุณกรรมไว้ ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 ความผิดลหุโทษ ได้บัญญัติห้ามการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในมาตรา 381 ถึงมาตรา 382 กล่าวคือ

มาตรา 381 กำหนดให้ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷¹

มาตรา 382 กำหนดให้ผู้ที่ใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ขราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷²

⁶⁹ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563. (2563, 18 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 296 ง), หน้า 17-21.

⁷⁰ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพแมวในสถานที่เพาะพันธุ์แมว พ.ศ. 2563. (2563, 18 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 296 ง), หน้า 22-24.

⁷¹ อตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558.

⁷² อตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558.

นอกจากความผิดที่คนกระทำต่อสัตว์แล้ว ประมวลกฎหมายอาญายังมีความผิดที่เอาโทษแก่ผู้ควบคุมสัตว์ที่ปล่อยปละละเลยให้สัตว์ของตนกระทำอันตรายต่อผู้อื่นด้วย ตามมาตรา 377 ที่บัญญัติว่า ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพังในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามบริบทของประมวลกฎหมายอาญาแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญานั้นมุ่งจะป้องปรามความผิดที่เกี่ยวกับสัตว์และคนทั้งสองทาง คือ การที่คนกระทำต่อ สัตว์ ได้แก่การกระทำทารุณต่อสัตว์ ซึ่งรวมถึงการใช้ให้สัตว์ทำงานโดยไม่สมควร และความผิดที่ สัตว์กระทำต่อคนที่เกิดจากการปล่อยปละละเลยสัตว์ให้เป็นอันตรายหรือก่อความเสียหายต่อผู้อื่นด้วยแต่ในกรณีหลังนั้นเนื่องจากกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับต่อคนเท่านั้น ความผิดจึงไปตกแก่ผู้ควบคุมสัตว์นั้นแทน

3.3.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติเรื่องละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ได้กำหนดให้ผู้ที่จะฟ้องหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหาย ไม่ว่าจะเป็ความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย⁷³ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะใช้บังคับในกรณีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่เจ้าของสัตว์จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้สัตว์ได้รับอันตรายบาดเจ็บ หรือเจ็บป่วย เท่านั้น โดยมีได้ครอบคลุมไปถึงกรณีที่เจ้าของสัตว์นั้นๆ เป็นผู้กระทำให้สัตว์ของตนเองเกิดบาดเจ็บหรือตายแต่อย่างใด

⁷³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 420 บัญญัติว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

3.3.5 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548⁷⁴

ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อกำหนดมาตรการในการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัขในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อประโยชน์ในการรักษาภาวะแวดล้อมความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของประชาชน ป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญหรืออันตรายจากการเลี้ยงสุนัขตลอดจนอันตรายที่เกิดจากเชื้อโรคจากสุนัข ซึ่งได้กำหนดมาตรการควบคุมการเลี้ยงสุนัขและหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของสุนัข เช่น เรื่องอาหาร ความสะอาด และหากเจ้าของสุนัขไม่สามารถเลี้ยงสุนัขได้เป็นการชั่วคราวจะต้องจัดให้มีผู้ดูแลความเป็นอยู่ของสุนัขให้เป็นปกติสุข ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดสวัสดิภาพสัตว์ กล่าวคือเพื่อให้สัตว์ปราศจากความหิว กระจายและการให้อาหารที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งกำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องจัดให้มีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในสุนัข⁷⁵ เพื่อป้องกันอันตรายจากโรคที่เกิดจากสุนัขมาสู่คน ตลอดจนในกรณีที่มีเหตุควรสงสัยว่าเป็นโรคอันเป็นอันตรายแก่สุขภาพของประชาชนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติคุ้มครองสัตว์เพื่อป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ผ่านมานั้น อาจแทรกอยู่ตามกฎหมายต่าง ๆ หลายฉบับ แต่ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองสัตว์โดยทั่วไปมิให้ถูกทารุณกรรมได้อย่างแท้จริง จนกระทั่งได้บัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สัตว์ทุกชนิด มิให้สัตว์นั้นถูกทารุณกรรมและให้สัตว์ได้รับการปฏิบัติที่ดีจากมนุษย์ตามหลักการจัดสวัสดิภาพสัตว์

⁷⁴ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548. (2548, 7 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 (ตอนพิเศษ 140 ง), หน้า 4.

ข้อ 16 ในการเลี้ยงสุนัข เจ้าของสุนัขต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) จัดสถานที่เลี้ยงตามความเหมาะสมของสุนัข โดยมีขนาดเพียงพอแก่การดำรงชีวิตของสุนัขมีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เพียงพอ มีระบบการระบายน้ำและกำจัดสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะกรณีเป็นสุนัขควบคุมพิเศษจะต้องเลี้ยงในสถานที่ หรือกรงที่สุนัขไม่สามารถเข้าถึงบุคคลภายนอก และมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังโดยสังเกตได้อย่างชัดเจน

(2) ควบคุมสุนัขมิให้ออกนอกสถานที่เลี้ยงโดยปราศจากการควบคุม

(3) ควบคุมดูแลสุนัขมิให้ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ เช่น ก่อให้เกิดเสียงดังติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ๆ เป็นต้น

๑๓๑

๑๓๑

⁷⁵ ภูมิคุ้มกันโรค หมายถึง ร่างกายมีความต้านทานเกิดจากมีกลไกป้องกันหรือต่อต้านโรคใดโรคหนึ่ง โดยเฉพาะ และภูมิคุ้มกันโรคนี้อาจจะเป็นเพียงชั่วคราวหรือตลอดไปก็ได้